

HAVURAH BILTEN

1. BROJ / PROLJEĆE 2024.

ŠTO JE HAVURAH?

Dragi čitatelju, radosni smo što u Vašim rukama držite bilten koji nosi naziv *Havurah* i ovim putem htjeli bismo Vam se ukratko predstaviti.

Havurah je hebrejski pojam koji dolazi od riječi *haver* što znači 'prijatelj', a označava manju grupu ljudi koja se okuplja u svrhu proučavanja Pisma, molitve, razgovara i dijeljenja životnih iskustava. U duhu hrvatskog jezika *Havurah* bi nazvali 'družbom' ili 'družinom'.

Ova družba, koja je započela kao molitvena grupa, prerasla je u inicijativu koja okuplja evanđeoske kršćane u Hrvatskoj s ciljem promišljanja o važnosti i ulozi BIBLIJSKOG IZRAELA u povijesti spasenja, obrazovanja javnosti o židovskim korijenima kršćanstva te širenja Radosne vijesti o židovskom Mesiji. U svojem djelovanju *Havurah* se ne bavi politikom i promicanjem Države Izrael.

Ukratko, *što* su židovski korijeni kršćanske vjere i *zašto* smatramo da je ta tema važna za Crkvu da smo se odlučili za pokretanje ove inicijative? Vjerujemo da je Bog odabrao židovski narod da donese Božju

spoznaju i blagoslove svim narodima (Ivan 4,22; Rimljanima 11,17–24). Također vjerujemo da Isus nije došao započeti novu religiju, već je došao ispuniti Božja obećanja dana židovskim patrijarsima i prorocima (Rimljanima 15,8) i priključiti pogane i Židove u zajednicu vjere okupljene oko Njega (Rimljanima 11; Efežanima 2,11–22). Zbog svega toga smatramo da Crkva ne može biti duhovno zdrava ako zanemari i odbaci taj svoj korijen niti može iskusiti puninu Krista (Rimljanima 9,4).

U planu rada ove inicijative jest organiziranje konferencija, predavanja i događanja o Isusu kao židovskom Mesiji, o važnosti židovskih korijena u kršćanstvu i o povijesti Židova i židovstva u Hrvatskoj; organiziranje molitvenih *Minyana* na kojima bi se molilo za blagoslov Hrvatske, hrvatskih Židova i Izraela općenito te izdavanje biltena koji bi sadržavao obavijesti o našem radu i aktivnostima.

Od početka našeg djelovanja u 2022. do sada naša se družina sastala tri puta. Ove godine također planiramo organizirati slične susrete diljem Hrvatske na kojima ćemo nastaviti s druženjem, učenjem i promišljanjem o važnosti tema koje nas zanimaju.

U nadi da se vidimo na nekome od tih susreta, srdačan pozdrav!

svibanj 2023.

listopad 2023.

POSEBNOST IZRAELA PREMA PSALMU 147

Važnost tematike židovskih korijena kršćanske vjere želim najprije predstaviti kratkim promišljanjem o Psalmu 147. Psalm 147 drugi je u nizu od pet psalama koji zatvaraju Knjigu Psalama te koji započinju i završavaju pozivom na hvaljenje JHWH „Haleluja”. Ovaj psalam, osim što govori o temama kao što su izbavljenje Izraela iz ropstva, obnova Jeruzalema te Božja vlast nad stvorenjem, završava izjavom koja govori o posebnosti Izraela u odnosu na ostale narode:

*Riječ svoju on objavi Jakovu,
odluke svoje i zakone Izraelu.
Ne učini tako nijednom narodu:
nijednom naredbe svoje ne objavi! Aleluja!*

PSALAM 147,19–20

U čemu je posebnost Izraela? Posljednji dio psalma, od 15. do 20. stiha, daje nam odgovor. U tom dijelu psalma autor ističe dvije teme – stvorenje i Izrael – koje imaju jednu zajedničku poveznicu: oboje su primili Božju riječ.

STVORENJE

- s. 15 *’imrâ* (‘riječ’, ‘zapovijed’)
dābār (‘riječ’)
s. 18 *dābār* (‘riječ’)

IZRAEL

- s. 19 *dābār* (‘riječ’),
ḥōq (‘odluke’),
mišpāt (‘presuda’, ‘zakon’)
s. 20 *mišpāt* (‘presuda’, ‘zakon’)

Autor nas u ovome psalmu podsjeća na činjenicu da je JHWH stvorio ovaj svijet svojom riječju te da svijet funkcionira zbog Božje riječi tj. zato što stvorenje „sluša” ono što mu Bog govori i naređuje. Na tome tragu možemo zaključiti kako autor poručuje da će

Bog obnoviti Izrael zato da može vršiti Božju riječ. Jer baš kao što stvorenje „sluša” Božji govor (snijeg, mraz, vode, vjetar itd.), tako bi trebao činiti i Izrael.

Izrael ne samo da bi trebao slušati JHWH već je on jedini među svim narodima zemaljskim kojemu se JHWH objavio i otkrio sebe, svoju volju i riječ. Istina, psalmist nam u ovome psalmu ne otkriva razlog(e) zašto je JHWH to napravio (odgovor na to pitanje treba potražiti u drugim dijelovima Svetog pisma), no sama ta izjava trebala bi nas navesti da prepoznamo činjenicu da, ako pratimo biblijsku pripovijest od samoga početka, tematika Izraela počinje u Svetome pismu vrlo rano. Od Postanka 3 pratimo povijest čovječanstva koje iz Edenskog vrta završava u Babilonu, a od Postanka 12 pa kroz cijelu Hebrejsku Bibliju pratimo pripovijest izraelskog naroda (koji također završava u Babilonu). Tematika Izraela nastavlja se i u Novome zavjetu jer se veći dio radnje događa u Izraelu, povezan je s Izraelom, pa čak ni oni dijelovi u kojima čitamo kako se evanđelje širi u grčko-rimskome svijetu i zahvaća pogane, nisu lišeni tematike Izraela.

Formula koju nam otkriva ovaj psalam jest sljedeća: JHWH se objavio *jedino* izraelskome narodu. Ako ostatak svijeta želi nešto naučiti o JHWH, potreban mu je Izrael (usp. Efežanima 2,11–12; Rimljanima 3,1–3; 9,4–5). Nakon dvije tisuće godina povijesti kršćanstva, ova složena tema (naglasak na „složena”) i danas je aktualna, no zahvalan sam Gospodinu za sve veći broj Isusovih sljedbenika u Hrvatskoj i širom svijeta koji postaju svjesni ove činjenice:

Ako želim razumjeti zašto Crkva, moram razumjeti zašto Isus; ako želim razumjeti zašto Isus, moram razumjeti zašto Izrael; ako želim razumjeti zašto Izrael, moram razumjeti zašto Abraham; ako želim razumjeti zašto Abraham, moram razumjeti Postanak od 1 do 11.

ERVIN BUDISELIĆ

SUSRET U SEVERINU NA KUPI U SVIBNJU 2024.

U svibnju 2024. imali smo priliku na tri dana ugostiti Avija Snydera koji je dugo godina aktivan u službi *Jews for Jesus* i zaista smo bili blagoslovljeni njegovim izlaganjima. Prva dva izlaganja dala su nam pregled židovskoga mesijanskog pokreta od njegovih početaka pa do danas. Ono što je bilo zanimljivo čuti jest tvrdnja da je židovski mesijanski pokret koji prepoznaje Isusa kao Mesiju stariji od rabinškog judaizma kakvog poznajemo danas, jer se ovaj razvio tek nakon gubitka Hrama i uništenja Izraela od strane Rimljana u drugoj polovici 1. st. po. Kr.

Govoreći o židovskim korijenima kršćanske vjere u svom trećem izlaganju, Avi je istaknuo kako je to široka tema, no fokus njegovog izlaganja bili su biblijski blagdani navedeni u Levitskom zakoniku 23.

Četvrto izlaganje bavilo se temom „Trebaju li Židovi Isusa ili ne?” Naime, postoji učenje prisutno među evanđeoskim kršćanima koje kaže da su Židovi spašeni samo zato jer su Židovi tj. dionici su saveza s Abrahamom. Avi nam je izložio razloge zašto je to učenje (tzv. „dual covenant theology”) štetno i pogrešno.

Petim i šestim izlaganjem, koja su bila posvećena temi „Uobičajeni židovski prigovori u vezi Isusa”, bili smo upoznati s teološkim i povijesnim prigovorima koje Židovi imaju u vezi Isusa tj. s tvrdnjama da Isus nije Bog i ne može biti Mesija. U sklopu toga dotaknuli smo se i sramotne povijesti i odnosa Crkve prema Židovima.

Posljednje sedmo izlaganje bilo je posvećeno tematici poziva Izraela. Osvrćući se na tekstove kao što su Postanak 12,1–3 i Izlazak 19,4–6, Avi je jasno istaknuo kako je Izrael stvoren radi blagoslova drugih naroda i da je taj poziv nešto što je „utkano” u DNK Izraela. To njegovo posljednje predavanje uistinu nam je otvorilo oči za važnost židovskog naroda i za naše vrijeme, jer

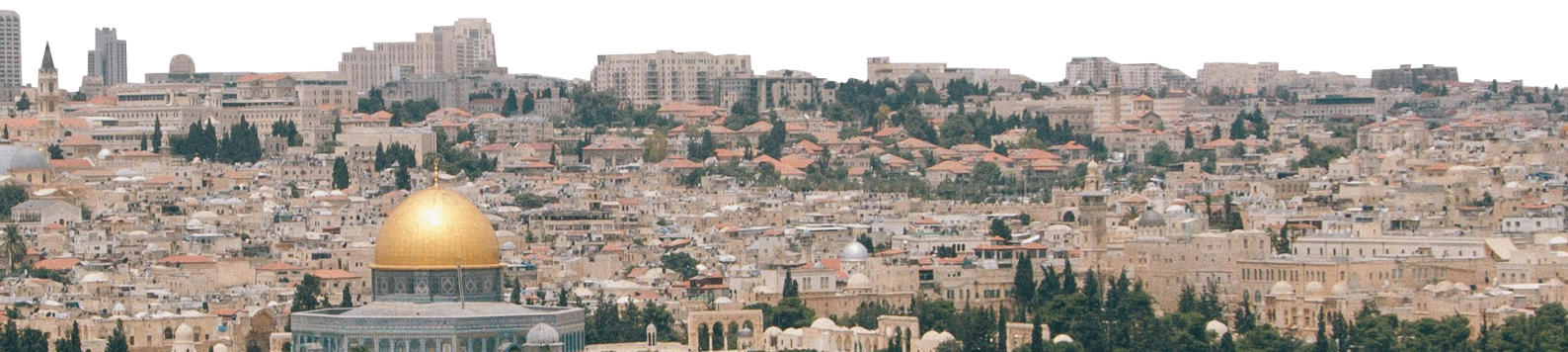
oni su narod koji ima biblijski poziv da svim narodima navijesti Evanđelje, a povijest im daje jedinstvenu platformu i priliku da to i učine.

Na ovom je susretu također dogovoreno da će u ožujku 2025. *Havurah* organizirati javni događaj i tom se prilikom nadamo ugostiti brata Avija ili nekog drugog od naše mesijanske braće koji bi nas mogao dodatno izazvati na razmatranje važnosti biblijskog Izraela za Isusove sljedbenike i židovskih korijena kršćanske vjere.

svibanj 2024.

- *Židovski mesijanski pokret koji prepoznaje Isusa kao Mesiju stariji od rabinškog judaizma kakvog poznajemo danas*
- *Izrael je stvoren radi blagoslova drugih naroda i taj je poziv „utkano” u DNK Izraela*
- *Izrael je narod koji ima biblijski poziv da svim narodima navijesti Evanđelje*

ZAPOČNIMO MINYAN¹

ŠTO JE TO MINYAN?

U molitvenom životu židovske zajednice nalazimo koncept poznat pod imenom *MINYAN*. Doslovno to znači „broj” ili „kvorum”, a taj broj iznosi najmanje deset. Glavne molitve na javnim židovskim službama, čitanje naglas iz Tore i Proročkih knjiga, obred vjenčanja, molitve nakon zajedničkog objeda te pogrebni obred – za njihovu je izvedbu potreban *Minyan*. Na osnovu ovoga uočljivo je kako je u židovskom životu važno da deset ljudi moli zajedno.

ZAŠTO DESET LJUDI?

Novi zavjet naglašava koliko je važno za vjernike da budu zajedno, da se mole zajedno, obožavaju zajedno, proučavaju Božju riječ zajedno, objeđuju zajedno itd. Možete se pitati: „Zašto deset? Dvoje ili troje također je dovoljno.” Možda ste u pravu, ali da se vratimo na Postanak 18. U Postanku 18,20–23 susrećemo Boga koji je Abrahamu izložio svoj plan za uništenje Sodome i Gomore. Upravo u tom trenutku Abraham je počeo pregovarati s Bogom. U Post 18,23 zapisano je da Abraham dolazi pred Boga i kaže: „Hoćeš li zaista pravedne pogubiti zajedno s opakima?” Može se reći da je nastojao utjecati na Božju pravednost. Ako čitamo dalje, vidjet ćemo da je Abraham pitao Boga hoće li poštedjeti Sodomu ako se tamo nađe pedeset pravednika, i na kraju se zaustavio na broju deset. Bog je odgovorio: „Neću uništiti grad ako u njemu nađem deset pravednika.” Nakon toga čitamo u 33. retku da je Bog otišao. Razgovor je bio završen. Deset pravednika bio je minimum potreban za spasenje Sodome. Grad je bio veoma pokvaren, ali deset bi pravednika sve spasili. I ovdje postoji snažna poveznica s *Minyanom*.

MOLITVENI MINYAN ZA HRVATSKU

Krvlju Isusa Krista Bog nas je učinio pravednima i mi možemo biti oni koje će Bog upotrijebiti za spasenje čitave zemlje. To je osobito povezano s molitvom. Razlog je to zašto držimo da je veoma važno moliti, ne

samo kao pojedinci nego i u zajedništvu s ostalima, radi osobnog blagoslova i blagoslova cijele Hrvatske. Također je važno moliti za židovski narod. Židovski je narod Božji izabrani narod, on ga ljubi i želi da živi u miru te napreduje, a mir i napredak židovskog naroda također je blagoslov za sve narode. Radi toga je Isus najprije došao donijeti spasenje židovskom narodu, a onda i svim ostalim narodima.

Zbog toga želimo započeti i uključiti Vas u *Minyan* grupe u kojima želimo moliti za židovski narod u Hrvatskoj, ali i u Izraelu i drugim zemljama. Nadamo se da će zajednička molitva deset ljudi promijeniti buduću povijest Hrvatske kao i budućnost židovskog naroda. Molitva pojedinca čini čuda. Molitva desetorice ili više može učiniti još puno više.

Pridružite nam se stoga u molitvenom *Minyanu* – radi židovskog naroda i radi Hrvatske. Za više informacija kontaktirajte **Paulu Junttilu** putem e-pošte na paula.junttila@fida.info.

¹ Tekst o pozivu na molitvu napisao je Vladimir Pikman voditelj službe *Beit Sar Shalom* iz Berlina. Za potrebe ovog biltena, tekst je skraćen i doraden.